

Paul-Erik Korvela ja
Kia Lindroos (toim.)

AVAUKSIA POLIITTISEEN AJATTELUUN

[SoPhi]

MINERVA

Avauksia poliittiseen ajatteluun

Toimittaneet
Paul-Erik Korvela ja Kia Lindroos

Avauksia poliittiseen ajatteluun

SoPhi 109

SoPhi 109

Toimitus:
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
PL 35 (MaB)
40014 Jyväskylän yliopisto

<http://www.minervakustannus.fi/sophi>

Kustantaja ja myynti:
© Minerva Kustannus, 2022
Minerva Kustannus on osa
Werner Söderström Osakeyhtiötä

© Kirjoittajat

Kansi:
Jari Peltola
Taitto:
Salla Hytönen

ISBN 978-952-492-519-8
Painettu EU:ssa

SISÄLLYS

Johdanto

sivu 7

Kyösti Pekonen:

Poliittisten puolueiden uudet haasteet

sivu 11

Marja Keränen:

Poliittisen osallistumisen epäpolitisoituminen

sivu 35

Matti Hyvärinen:

'Kansanvalta' argumenttina puolueohjelmissa

sivu 61

Tuija Parvikko:

Poliittinen murhenäytelmä

Olavi Paavolainen jatkosodan kriitikkona

sivu 89

Klaus Sondermann:

Kansallislaulujen poliittinen luenta

sivu 111

Pekka Korhonen:
Nouseva Aasia ja Länsi
sivu 127

Paul-Erik Korvela:
Poliittinen liike ja määrittelyn politiikka
Italialaisesta fasismista ja sen tutkimuksesta
sivu 147

Kia Lindroos:
Kuvan politiikka
Lähtökohtia visuaaliseen politiikan tulkintaan
sivu 169

Kari Palonen:
Kaksi politiikan käsitettä
Tulkinta historiasta ja nykytilanteesta
sivu 195

Kirjoittajat
sivu 221

Johdanto

Miten nykyaikana toimitaan poliittisesti? Entä kuinka *ajattellaan* poliittisesti? Otsikkonsa mukaisesti käsillä oleva teos avaa erilaisia perspektiivejä, joilla lukijaa johdatetaan keskusteluun politiikasta, poliittisesta ajattelusta, toiminnasta ja käsitteistä. Kirja koostuu karkeasti ottaen kahdesta eri jaksosta, joista ensimmäinen avaa näkymiä poliittisiin puolueisiin, poliittiseen toimintaan ja kansan / kansallisuuden merkityksiin; toisessa tulkitaan yksittäisten tapausten kautta näkökulmia poliittisuuteen eri konteksteissa ja tutkimusasetelmissa, jotka liikkuvat maailmanpolitiikasta itse politiikan käsitteen luonteen pohtimiseen.

Politiikan opiskelu sekä politiikan tutkiminen on toimintaa, joka kuvastuu usein ikään kuin ulkopuolelta, julkisten tapahtumien kautta. Tässä näkymässä politiikan tutkijat ovat heitä, jotka kommentoivat esimerkiksi vaalituloksia, puoluekannan muutoksia tai maailmanpolitiikan kriisejä. Oletetaan usein, että politiikan opiskelu ja tutkimus toimii näin, ensisijaisesti julkisilla kohteilla. Osin onkin näin, mutta käytännössä ala on huomattavasti laajempi. Tämä johtuu siitä, että politiikkaa on muuallakin kuin etukäteen poliittiseksi määritetyillä sektoreilla, kuten vaikkapa kunnanhallituksissa tai valtioiden välisissä huippukokouksissa. Lähes mihin tahansa ilmiöön voi ottaa poliittisen näkökulman ja on arkipuheenkin tasolla tavallista esimerkiksi sanoa että jokin kysymys ”politisoitui” tai että joku on nimitetty virkaansa poliittisin perustein. Myös yksittäisten kansalaisten vaikutusmahdollisuudet ja tilaisuudet ”tehdä politiikkaa” ovat viime aikoina lisääntyneet, erityisesti uusmedioiden vaikutuksesta. Onkin vanhanaikaista olettaa että politiikka olisi jokin määritelty sfääri, johon mennään tai josta poistutaan, ja politikointi tapahtuisi vain rajoitetussa tilassa ja ajassa.

Kirjan artikkelien yhteinen nimittäjä on se, että politiikasta ei puhuta ”yhteisten asioiden hoitona” tai pyrkimyksenä päästä yhteisymmärrykseen kiistanalaisista asioista ja teemoista. Usein politikointi nähdään arkiymmärryksen valossa negatiivisena, ”yhteisten asioiden” hoitamista

vaikeuttavana tekijänä: toisinaan saatetaan jopa syyttää poliitikkoja siitä että he politikoivat eduskunnassa tai Euroopan parlamentissa. Kirjassa asiaan suhtaudutaan hiukan eri tavalla: politikointia erimielisyydellä tai konsensuksella, virallisten ja tunnettujen asiakokonaisuuksien kyseenalaistamisella tai maailmaan piirrettyjen rajojen uudelleenmäärittelyllä ei nähdä tuomittavana. Kuka tahansa meistä muuntuu poliittiseksi toimijaksi silloin, kun joko toimimme tietoisesti poliittisesti tai tulkitsemme omassa elämässämme asioita ja tapahtumia poliittisesti. Teoksen keskeinen idea on siis kehottaa *ajattelemaan poliittisesti*.

Näyttämällä lukijalleen eri metodien ja kohteiden moninaisuuden, kirja tarjoaa poliittiseen ajatteluun eri keinoja. Poliitiikan nykyaikainen lähteekin juuri siitä oletuksesta, ettei ole olemassa yhtenäistä maailmankuvaa, sellaista poliittista reaali maailmaa, joka olisi kaikille samanlainen ja jossa politiikka käsitteenä ja toimintana määrittyisi samantapaisesti kuin aikaisemmin, tai itselle samankaltaisesti kuin toisille. Poliittisuudessa itsessään hahmottuu erilaisia tapoja orientoitua ympäröivään maailmaan. Tämä asettaa myös lukijalle oman tehtävänsä löytää ja ymmärtää ne perspektiivit, joissa artikkelit liikkuvat. Kussakin artikkelissa ei ole ensisijaisen tärkeää opetella ulkoa esimerkiksi artikkelissa mainittuja ajattelijoita, vuosilukuja ja vastaavia detaljeja. Sen sijaan lukijan tehtävänä on ymmärtää se, *miten erilaiset tutkimusasetelmat ja kysymykset johdattavat erilaisiin näkökulmiin tulkita ja käsitteellistää poliittisuutta* ja kuinka poliittisuutta löytyy myös paikoista joista sitä ei välttämättä olettaisi löytyvän. Poliittisella lukemisella, kirjoittamisella, katsomisella ja toimimisella niin maailmanlaajuisissa yhteisöissä kuin yksityishenkilönä on oma merkityksensä: poliittinen lukutaito, kyky ajatella poliittisesti ja tunnistaa poliittisia siirtoja on tässäkin suhteessa tarpeen.

Kukin artikkeli toimii sekä johdatuksena omalle alalleen, että antaa viitteiden sekä lähdekirjallisuuden avulla mahdollisuuden perehtyä aiheisiin syvemmin. Kirjaa voi vertailun vuoksi lukea myös muiden suomalaisten politiikan perusteita systemaattisemmin esittelevien teosten ohella. Näistä mainittakoon erityisesti Jan-Magnus Janssonin ”Politiikan teoria”, sekä Heikki Paloheimon ja Matti Wibergin ”Politiikan perusteet”.

Politiikalle ja sen tutkimiselle on tyypillistä myös se, että maailmankuvat törmäävät toisiinsa siinä prosessissa, jossa poliittista maailmaa kuvataan. Poliittikkaa ajatellaan ja poliittisuutta tulkitaan nykyaikassa ja sen ehdoilla, mutta tämä ei tarkoita sitä, että nämä ehdot olisivat irrallaan historiasta. Poliitiikan ajattelun klassikot ja ideologiat, puolueet ja toimintamallit ovat tutkimuksessa jatkuvasti mukana ja syvempi

ymmärtäminen edellyttää näiden historiallisten ehtojen tuntemista ja tiedostamista. Poliittinen lukutaito kehittyi tutustumalla menneisiin tai muuten vieraisiin ajatustraditioihin tai yhteisöihin.

Politiikan teorialla on vähintään kahden ja puolen tuhannen vuoden historia. Ihmisyhteisöjen rakennetta, sekä oikeudenmukaista ja hyvää elämää niissä on pohdittu ainakin klassisesta antiikista lähtien. Historian saatossa osa näistä pohdinnoista on muotoutunut alan klassikoiksi, ja perusteoksiksi, vaikkakin tiettyjen kirjoittajien ja teosten kanonisointi väistämättä marginalisoi muita kirjoittajia ja kirjoituksia. Mutta mitä annettavaa historiallisilla pohdinnoilla on nykyiselle politiikan tutkimukselle? Miksi nykyisin olisi edes järkevää lukea satoja vuosia, saati sitten 2500 vuotta vanhoja kirjoja?

Yksi politiikan teorian tieteenalan keskeisistä ongelmista liittyy siihen, ovatko siinä käsiteltävät teemat pysyviä ja ikuisia. Poliittisen filosofian kysymykset, jotka koskevat esimerkiksi parasta valtiomuotoa, kansakuntien muodostumista, tai poliittista johtajuutta, ovat tietysti mielessä ”ikuisia”, vaikkakin ikuisen ongelman y ja sijasta käsitellään ennemminkin transitorisia ongelmia y^1 , y^2 , y^3 jne. Otetaan esimerkiksi valtion käsite. Antiikin Kreikan kaupunkivaltio eli *polis* on yhtä vähän valtio kuin kaislavene on höyrylaiva: edellä mainitut ovat molemmat poliittisen organisaation muotoja ja jälkimmäiset ovat molemmat vedessä kulkemiseen tarkoitettuja välineitä, mutta ne eivät ole samoja asioita. Antiikin kaupunkivaltioilla ei ollut samoja tehtäviä kuin valtioilla nykyisin. Nykyiset valtiot käsitetään neutraalina byrokratiana, joka odottaa hallitsijan tai hallitsijoiden vaihtumista valmiina – ajatus, joka olisi ollut antiikissa käsittämätön. Käsittämätön se olisi ollut vielä keskiajallakin, jolloin valtio samaistui käytännössä hallitsijaan ja sitä tarkoittavat sanat (status, stato, state jne.) saattoivat viitata hallitsijaan henkilökohtaiseen statukseen. Nykyinen valtio on kaksoisabstraktio, sillä se ei samaistu hallitsijoihin eikä hallittuihin. Mikäli ryhtyy pohtimaan sitä, minkälainen on hyvä hallitsija tai kenen olisi hallittava valtiota, havaitsee pian että joku on pohtinut samaa asiaa satoja tai tuhansia vuosia sitten. Näin siitäkkin huolimatta, että kysymys siitä kuka hallitsee polista ja kuka valtiota ei ole sama kysymys, koska polis ja valtio ovat fundamentaalisesti erilaisia. Poliitiikan teoriaa tulisikin nykyaikana lukea ensisijaisesti *eri tavoin muotoiltujen kysymysten historiana*, ei niinkään erilaisten vastausten antamisena samoihin, muuttumattomiin kysymyksiin. Käsiteltävissä aiheissa sekä poliittisissa käsitteissä ja niiden sisällöissä on kuitenkin sen verran samankaltaisuuksia että historiallisiin pohdintoihin on syytä perehtyä. Eivät veneidenkään kellumisominaisuudet ole muuttuneet kahdessa ja puolessa tuhannessa vuodessa ja jos haluaa

rakentaa laivan, on perehdyttävä ajatuksiin ja teorioihin jotka on kehitetty jo tuhansia vuosia sitten. Tästä samankaltaisuudesta johtuvasta syystä klassikoita kannattaa lukea ja historiallisiin poliittisiin liikkeisiin ja toimintaympäristöihin tutustua.

Kirjan käsityksissä politiikasta on ainakin yksi keskeinen piirre: *kontingenssi*. Kuten Kari Palosen artikkelissa ”kaksi politiikan käsitettä” todetaan, käsitteellä voidaan tarkoittaa useita eri asioita. Toiminnan kontingenssin tunnustaminen, eli sen ymmärtäminen että aina on mahdollista toimia toisinkin, on keskeistä itse politiikan ymmärtämiselle. Kontingenssin ajatus toistuu miltei jokaisessa artikkelissa, ja useista määrittely-yrityksistä huolimatta ja niiden johdosta onkin todettava, että politiikan kiehtovuus on juuri sen muuntuvuudessa. Kysymysten tai asioiden poliittista luonnetta ei voida koskaan täysin hallita. Toisaalta maailmalla ei ole mitään apriorista tai välttämätöntä järjestystä, vaan poliittiset valinnat muokkaavat sitä osaltaan sellaiseksi kuin se on. Tämä tekee politiikan tutkimuksesta aina uudennäköisen ja haastavan. Myös itse tutkimus on osaltaan määrittelemässä tutkimuskohteitaan sitä mukaa, kun niistä saadaan lisää tietoa.

Suomalainen politiikantutkimus (politologia) eroaa eri yliopistoissa lähinnä metodologisten painotuserojen vuoksi. Jyväskylän yliopiston valtio-opin oma profiili on korostunut siinä, että mitä erilaisimmista ilmiöistä luetaan esille sen poliittisia аспекteja; tutumpien poliittisten lähtökohtien (poliittinen järjestelmä, parlamentarismi, maailmanpolitiikka, poliittinen historia, EU-politiikka) rinnalla käsitellään myös poliittista kieltä, kulttuuria ja kuvia, sekä keskitytään poliittiseen retoriikkaan, käsitteisiin ja niiden historiallisiin muutoksiin. Tämä kirja toimii paitsi avauksina poliittisuuden ja politiikan ymmärtämiseen, myös eräänlaisena esimerkkinä ”jyväskyläläisestä” politiikan tutkimuksesta.

Jyväskylässä 28.11.2007

Paul-Erik Korvela ja Kia Lindroos

Kyösti Pekonen

Poliittisten puolueiden uudet haasteet

Puolueisiin, poliitikkoihin ja vaaleihin kohdistuvat
ristiriitaiset odotukset

Suomen Perustuslain mukaan ”valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta”. Pykälässä kansanvallan ajatellaan toteutuvan lähinnä välillisesti, edustuksellisesti, vaikka myös kansalaisten välittömämmän osallistumisen merkitystä on viime vuosikymmeninä pyritty korostamaan mm. muuttamalla presidentinvaali suoraksi kaksivaiheiseksi kansanvaaliksi ja ottamalla virallisesti käyttöön kansanäänestyksen mahdollisuus. *Välillisessä edustuksellisessa kansanvallassa kansa valitsee edustajansa vaaleissa ja vaaleissa kansa myös harjoittaa valitsemiensa edustajien toiminnan jälkikäteisvalvontaa.* Vaaleilla on siten ainakin periaatteessa erittäin keskeinen merkitys kansanvallan toteuttamisessa.

Kuten perustuslain sanavalinnat osoittavat, suomalainen demokratia on luettavissa kansansuvereniteettiperinteeseen. Demokratiaa on kuitenkin monen tyyppistä ja myös kansansuvereniteettiperinteestä löytyy useita traditioita erilaisin painotuseroin. Esimerkiksi vaalien luonne ja vaaleihin kohdistuvat odotukset poikkeavat huomattavasti eri demokratiatraditioissa. Osallistumista korostavassa demokratiateoriassa vaalien merkitystä kansalaisten kasvatuksen ja kouliutumisen foorumina korostetaan aivan erityisesti, kun taas parlamentin itsenäistä asemaa korostavassa ajattelussa vaalien tärkeimpänä tehtävänä pidetään kyvykkäiden edustajien valitsemista ja näiden auktorisoimista äänestäjistä varsin riippumattomiksi itsenäisiksi päättäjiksi.

Demokratiaa, poliittisia puolueita, poliitikkoja ja vaaleja koskevia odotuksia voi luonnehtia monista syistä ristiriitaisiksi. Haluttu demokratian määritelmä ja tavoiteltu malli vaikuttavat puolueisiin, poliittikkoihin ja vaaleihin kohdistuviin odotuksiin. Nykytilanne on ongelmallinen juuri siinä mielessä, ettei itsestään selvää demokratian mallia näytä olevan olemassa. Pikemminkin nykytilannetta voisi luonnehtia demokratiaa koskevien käsitysten ja mallien osalta eklektiseksi, eli ajatuksia ja sovelluksia on poimittu ongelmattomasti eri demokratian perinteistä kiinnittämättä juurikaan huomiota niiden mahdollisiin sisäisiin ristiriitoihin. Tämä demokratiaa koskeva ”epätietoisuus” näkyy myös varsin ristiriitaisina odotuksina sen suhteen, mitä puolueilta, poliitikoilta ja vaaleilta oikeastaan odotetaan ja mitä jotkin yksittäiset vaaleihin liittyvät ilmiöt – kuten esimerkiksi poliittisiin instituutioihin ja poliittikkoihin kohdistuva epäluottamus sekä vähentynyt äänestysaktiivisuus – loppujen lopuksi tarkoittavat ja miten näitä ilmiöitä pitäisi tulkita.

Paradoksaalista nykyiselle tilanteelle on se, että läntisen demokratian väitetään voittaneen järjestelmien välisen kilpailun ja olevan tässä mielessä ylivoimaisen, mutta samalla kuitenkin läntisen demokratian kansanvaltaisuus ja esimerkiksi vaalien luonne kansanvallan osoittamisen areenana näyttävät monien keskustelijoiden mielestä vaativan ”pidäkkeitä” tai ”hillitsemistä”. Kansan osallistumista ja kansan suvereeniutta painottava demokratia näyttäisi olevan heikkenemässä myös siitä syystä, että itse kansa näyttäisi olevan yhä haluttomampi osallistumaan perinteiseen politiikkaan. Äänestysaktiivisuus on ollut laskusuunnassa jo pitkään, halukkuus liittyä puolueisiin on vähentynyt, halu samastua perinteisiin poliittisiin vaihtoehtoihin on niin ikään heikentynyt. Usko demokratiaan on viimeistään 1900-luvun loppupuolelta lähtien vahva, vaikka samalla usko demokratian toimintatapaan on aivan viime vuosikymmeninä rakoilemassa.

Puolueisiin, poliittisiin edustajiin, poliittikkoihin ja poliittisiin johtajiin kohdistuvat ristiriitaiset odotukset ovat osa edustuksellisen demokratian ajankohtaista problematiikkaa. Esimerkiksi poliittisilta edustajilta ja johtajilta saatetaan edellyttää, että heidän tulisi olla kuin edustettavansa, mutta toisaalta heiltä odotetaan vahvaa poliittista johtajuutta. Poliitikoilta edellytetään samanaikaisesti sekä ”läheisyyttä” kansalaisiin ja äänestäjiin, samankaltaisuutta heidän kanssaan, että vahvaa ja selkeää poliittista johtajuutta, mikä puolestaan vaatisi riippumattomuutta ja itsenäistä otetta suhteessa äänestäjiin ja intressiryhmiin.

Nykytilanne: poliittisten puolueiden arvostuksen heikkeneminen

Kansalaiset eivät näytä luottavan puolueisiin

Vaikka politiikkaa kohtaan tunnettu luottamus näyttää 1990-luvun puolenvälin pohjalukemien jälkeen vahvistuneen, kansalaiset ovat kyselytutkimusten valossa kritisoineet poliitikkoja ja puolueita varsin voimakkaasti viime vuosikymmeninä. Kritiikki näkyy muun muassa tarkasteltaessa kansalaisten luottamusta poliittisiin instituutioihin (taulukko 1).

Taulukko 1: Suomalaisten luottamus eräisiin poliittisiin instituutioihin (luottaa paljon tai melko paljon)(%)

	1981	1990	1996	2000
Eduskunta	65	34	31	43
Hallitus	-	-	32	41
Puolueet	-	-	13	14
Julkinen hallinto	53	30	34	39
EU	-	38	30	24

Lähde: World Values Survey ja European Values Survey (ks. Kirkon Tutkimuskeskus) <http://www.evl.fi/kkh/ktk/kuvat/ktinst16.gif>

Kyselytutkimusten valossa kansalaisten luottamus poliittisiin instituutioihin on heikentynyt Suomessa 1980-luvulta lähtien aina 1990-luvun puoliväliin asti, jonka jälkeen luottamus muihin kuin Euroopan unioniin ja puolueisiin on jonkin verran kohentunut. Puolueisiin näytetään luotettavan kyseisistä instituutioista kaikkein vähiten.

Puolueisiin kohdistuvassa luottamuspulassa on kyse viime vuosikymmeniin paikantuvasta käänteestä, jonka yhtenä ulottuvuutena ainakin kyselytutkimusten valossa on pidetty käsitystä puolueiden ajautumisesta liian kauas tavallisten ihmisten arjen ongelmista (ks. taulukko 2).

Taulukko 2. Väite: "Puolueet ovat ajautuneet yhä kauemmas tavallisen ihmisen ongelmista" (koko väestö %)

	Samaa mieltä
1984	79
1986	75
1988	77
1990	84
1992	84
1998	82
2003*	72

Lähde: EVA 1993, 24; EVA 2001, 35, 41; * vuoden 2003 tiedot Bengtsson, Grönlund, Paloheimo ja Wass 2005, 151.

Kansalaiset näyttävät kyselytutkimusten valossa olevan laajasti sitä mieltä, etteivät puolueet ole kiinnostuneita tavallisten ihmisten ongelmista. Yli 80 prosenttia kyselyihin vastanneista oli 1990-luvulla tätä mieltä. Epäluottamus puolueiden tavoitteita kohtaan on lisääntynyt erityisesti 90-luvun vaihteen jälkeen. 1990-luvulla vain alle puolet suomalaisista oli enää selkeästi sitä mieltä, että nimenomaan puolueiden kautta kansalaisten mielipiteet tulevat huomioonotetuiksi päätöksenteossa. 2000-luvun vaihteen jälkeen luottamus puolueisiin on kuitenkin lisääntynyt siten, että vuonna 2003 53 prosenttia suomalaisista oli sitä mieltä, että puolueiden kautta kansalaisten mielipiteet tulevat huomioon otetuksi poliittisessa päätöksenteossa (Bengtsson ym., mt., 151).

Suomalainen äänestäjä: vakaa puolueäänestäjä vai epävakaa mielipideäänestäjä?

Suomalaista äänestäjää on perinteisesti pidetty hyvin vakaana äänestäjänä. Monipuoluejärjestelmästä, puolueiden lukuisuudesta ja väitetyistä puolueiden ja poliitikkojen kansalaisista vieraantumisesta huolimatta äänestäjien puoluesidonnaisuus ja puolueuskollisuus ovat olleet varsin pysyviä: näin siitäkkin huolimatta, että puoluesidonnaisuus on heiken-

tynyt jonkin verran ja politiikan henkilökorostuneisuus on vastaavasti vahvistunut.

Taulukko 3: Katsotteko olevanne lähellä jotakin puoluetta?

	1975 (%)	1991 (%)	2003 (%)
Kyllä	59	61	47
Ei	41	39	53
Yhteensä	100	100	100

Lähde: Grönlund, Paloheimo, Sundberg, Sänkiaho ja Wass 2005, 100.

Puoluekiinnittyneisyys näyttää heikentyneen erityisesti 1990-luvulta lähtien. 2000-luvun alussa jo enemmistö kansalaisista oli sitä mieltä, etteivät he olleet lähellä mitään puoluetta. Puoluekiinnittyneisyyden heikentymisen voi olettaa lisäävän äänestäjien liikkuvuutta vaaleissa.

Taulukko 4: Puolueuskollisten, liikkuvien äänestäjien ja äänestämättömien osuus (%) valitsijoista eduskuntavaaleissa 1975–2003

	Puolueuskolliset	Liikkuvat	Äänestämättömät	Yhteensä
1975	56	24	20	100
1979	61	20	19	100
1983	59	22	19	100
1987	53	24	24	100
1991	45	28	28	100
1995	42	30	28	100
1999	44	24	32	100
2003	44	26	30	100

Lähde: Paloheimo ja Sundberg 2005, 198.

1970-luvulla yli puolet äänioikeutetuista oli puolueuskollisia äänestäjiä, eli he äänestivät samaa puoluetta kuin edellisissä vaaleissa: 70–75 prosenttia äänesti yleensä samaa puoluetta kuin edellisissä vaaleissa.

1990-luvulta alkaen vain runsaat 40 prosenttia äänioikeutetuista on ollut puolueuskollisia äänestäjiä. Tosin edelleenkin yli 60 prosenttia vaaleissa äänestäneistä ovat olleet puolueuskollisia. Myös liikkuvien äänestäjien osuus äänestäneistä on hieman kasvanut. 1970-luvulla 25–30 prosenttia äänestäneistä oli liikkuvia äänestäjiä. Vuoden 2003 eduskuntavaaleissa noin 35 prosenttia äänestäneistä oli liikkuvia äänestäjiä. (Paloheimo ja Sundberg mt., 197.) Vaikka äänestäjien liikkuvuus näyttää näidenkin tietojen perusteella lisääntyneen, niin puolueiden toimintatavan kritiikistä huolimatta kansalaisten kiinnittyminen puolueisiin on kuitenkin ollut pitkään varsin vakaata. Erityisesti äänestämättömien suhteellisen osuuden lisääntyminen äänestäjäkunnassa ja äänestämättömien epävakaa poliittinen kiinnittyminen lisäävät ainakin potentiaalisesti kansalaisten liikkuvuutta vaaleissa.

Puoluekiinnittyneisyyden ja puolueuskollisuuden vähentyminen näkyy myös äänestäjien vaikeutena löytää sopivaa puoluetta.

Taulukko 5: Väite: "On ainakin yksi puolue, joka aina yrittää ajaa minun etuani" (koko väestö %)

	1974	1979	1983	1987	1991*
Samaa mieltä	68	64	68	69	44
Eri mieltä	22	30	27	25	50
Ei osaa sanoa	10	5	4	5	6
Yhteensä (%)	100	100	100	100	100

Lähde: EVA 2001, 35, 41.

* Vuonna 2003 samaa mieltä olevien osuus oli 55 prosenttia. Paloheimo 2005, 292–3.

Siinä määrin kuin edellä esitelty väitteet todella mittaavat kiinnittymistä puolueisiin mielipiteiden tasolla, suomalaisten puoluekiinnittyneisyys on ollut varsin korkealla tasolla. Merkittävämpää muutosta asenteissa on tapahtunut vasta 90-luvulle tultaessa. Siihen asti hyvin huomattava osa kansalaisista näytti luottavan ”omaan puolueeseensa”. 90-luvun vaihteen jälkeen vain alle puolet suomalaisista on enää selkeästi sitä mieltä, että nimenomaan puolueiden kautta kansalaisten mielipiteet tulevat huomioonotetuiksi päätöksenteossa. Niin ikään vain noin puolet suomalaisista löytää itselleen puolueen, jonka he uskovat ajavan nimenomaan äänestäjän etua.

Mitä politiikka on tai mitä se ei ole? Kuinka tutkia politiikan visuaalisia аспекteja? Kuinka ajatella poliittisesti?

Tässä teoksessa esitellään erilaisia tapoja tutkia politiikkaa ja poliittisuutta. Nimestään huolimatta valtio-oppi ei tieteenalana tutki vain valtiota. Tieteenalan toinen nimi, politologia, kertoo, että kysymys on ennemminkin politiikan tutkimuksesta.

Kirjan artikkelit perustuvat näkemykseen, jonka mukaan politiikkaa on muuallakin kuin tietyllä sektorilla.

Poliittisuus on kirjoittajien mielestä ennemminkin aspekti, joka voidaan lukea esiin hyvin erilaisista yhteyksistä aina päiväkirjoista kansallislauluihin.

Näihin ja moniin muihin teemoihin tarjotaan kirjassa vastauksia, jotka eivät ole definitiivisiä, vaan tietynlaisia perspektiivejä tai avauksia poliittiseen ajatteluun.

minerva

www.minervakustannus.fi

SoPhi 109

32

ISBN 978-952-492-519-8

9

789524 9251 98

